

Landelijk Parket

ONTVANGEN 16 MAART 2012

Postadres: Postbus 395, 3000 AJ Rotterdam

Böhler Advocaten
T.a.v. mrs. L. Zegveld en G.K. Sluiter
Keizersgracht 560-562
1017 EM Amsterdam

Bezoekadres:
Posthumalaan 74
3072 AG Rotterdam
Telefoon +31 (0)10 496 6000
Fax +31 (0)10 496 6012

Onderdeel	Team Nationale Recherche - Eenheid Rotterdam	Bij de beantwoording de datum
Datum	16 maart 2012	en ons kenmerk vermelden.
Uw kenmerk	20100119.LZ/wv	Wilt U slechts één zaak in uw
Onderwerp	Slutzky c.s./aangifte Zorreguieta	brief behandelen.

Weledelgestrenge Vrouwe/ Heer,

Na bestudering van uw aangifte d.d. 2 september 2011 tegen Jorge Zorreguieta (hierna: Zorreguieta) en uw nadere toelichting op deze aangifte d.d. 25 januari 2012 heb ik besloten om geen strafrechtelijk onderzoek in te stellen.

Een aangifte hoeft uiteraard geen (compleet) bewijs te bevatten, maar zal wel bij moeten dragen aan het ontstaan van een verdenking of tenminste de verwachting moeten opleveren dat nader onderzoek bewijs zal kunnen opleveren. Uw aangifte voldoet hier niet aan. Ik zal u hieronder toelichten op grond waarvan ik tot dat oordeel ben gekomen.

Achtergrond en reikwijdte van uw aangifte

Uw aangifte tegen Zorreguieta van 2 september 2011 is de tweede aangifte die tegen hem is gedaan in Nederland betreffende strafbare feiten die samenhangen met zijn functioneren in de periode 1976-1983 in Argentinië. Eerder werd aangifte gedaan tegen Zorreguieta op 21 maart 2001 ter zake van foltering en misdrijven tegen de menselijkheid, begaan tussen 1976 en 1983. Deze aangifte werd afgewezen wegens gebrek aan rechtsmacht. Een art. 12 klacht tegen deze afwijzing werd door het Gerechtshof Amsterdam op 25 april 2002 gedeeltelijk niet-

ontvankelijk verklaard en gedeeltelijk ongegrond. Uw aangifte tegen Zorreguieta van 2 september 2011 is gericht op betrokkenheid bij gedwongen verdwijningen, al dan niet als meerdere, en deelneming aan een criminele organisatie.

Hetgeen in de aangifte en aanvulling daarop wordt aangevoerd levert geen redelijk vermoeden van schuld of anderszins voldoende aanwijzingen op van concrete strafrechtelijke betrokkenheid bij één of meer gedwongen verdwijningen, ook niet over de door u gesuggereerde band van medeplegen, 140 Wetboek van Strafrecht (hierna: WvSr) of *command responsibility*. De informatie biedt ook geen reëel perspectief voor een succesvolle opsporing en vervolging door het Landelijk Parket en/of de Dienst Nationale Recherche binnen een redelijke termijn. In dat opzicht verschilt deze zaak fundamenteel van andere zaken waarnaar u verwijst.

Uw aangifte ziet op personen die verdwenen zijn tijdens het functioneren van Zorreguieta als staatssecretaris van Landbouw tussen 1976 en 1983. De Wet Internationale Misdrijven (hierna: WIM) stelt gedwongen verdwijningen gepleegd na 1 oktober 2003 strafbaar als misdrijven tegen de menselijkheid.¹ Een eventueel strafrechtelijk onderzoek zou zich naar mijn oordeel dan ook uitsluitend kunnen richten op gebeurtenissen die zich op of na 1 oktober 2003 hebben voorgedaan. Zoals ik in mijn eerdere brief stelde, zijn er geen aanwijzingen dat na 1 oktober 2003 nieuwe gedwongen verdwijningen hebben plaatsgevonden.

De wettelijke grondslag voor de feiten waarvoor u aangifte doet zijn bij een eventuele vervolging (kort gezegd) de volgende:

- a. Op of na 1 oktober 2003 (strafbare deelneming aan) een weigering om een eerder aangevangen vrijheidsontneming te erkennen of informatie daarover te verstrekken en/of

¹ Daarnaast stelt deze wet gedwongen verdwijningen gepleegd sinds 1 januari 2011 strafbaar als zelfstandig delict.

- b. op of na 1 oktober 2003, deelneming aan een criminele organisatie die tot oogmerk heeft het plegen van misdrijven, te weten het weigeren om een eerder aangevangen vrijheidsontneming te erkennen of informatie daarover te verstrekken, en/of
- c. aansprakelijkheid als meerdere voor het door een ondergeschikte, op of na 1 oktober 2003 weigeren een eerder aangevangen vrijheidsontneming te erkennen of informatie daarover te verstrekken.

Er zijn mij geen andere wettelijke grondslagen bekend op grond waarvan een vervolging voor deze misdrijven mogelijk zou zijn.

Ad a) weigering om te erkennen of informatie te verschaffen:

Uit de wetsgeschiedenis en het toepasselijk (internationaal) recht maak ik op dat een weigering om in algemene zin het plaatsvinden van (een beleid van) gedwongen verdwijningen te erkennen niet valt onder de delictsomschrijving van de WIM. Voor strafrechtelijke aansprakelijkheid is vereist dat een verdachte moet hebben geweigerd relevante, concrete informatie te verstrekken die niet publiekelijk bekend was. Voor zover begaan voor 1 januari 2011 is voorts vereist dat de verdachte daarbij het opzet heeft een of meer personen voor langere tijd buiten de bescherming van de wet te plaatsen.

Alvorens overgegaan wordt tot het instellen van een opsporingsonderzoek dient bezien te worden of er een reëel perspectief op succesvolle opsporing en vervolging bestaat. Daarvoor is vereist dat er tenminste sprake is van de verwachting dat nader onderzoek bewijs zal kunnen opleveren aangaande enige strafrechtelijk relevante betrokkenheid bij gedwongen verdwijningen, of in ieder geval aangaande het persoonlijk op de hoogte raken van concrete informatie over een gedwongen verdwijning die (nog) niet (met voldoende

zekerheid) publiekelijk bekend is en het vervolgens achterhouden van deze informatie.

Uw nadere toelichting (p. 5-6) verwijst met name naar de leidinggevende positie van Zorreguieta op het Ministerie van Landbouw en het feit dat verschillende werknemers van dat ministerie slachtoffer zijn geworden van gedwongen verdwijning. Dat Zorreguieta een leidinggevende positie bekleedde op het Ministerie van Landbouw maakt hem echter niet zonder meer strafrechtelijk aansprakelijk voor gedwongen verdwijningen waarvan zijn ondergeschikten het *slachtoffer* werden.

Zelfs zeggenschap binnen de keten waartoe ook de *daders* van gedwongen verdwijningen behoorden, zou niet zonder meer voldoende zijn voor het vaststellen van strafrechtelijke verantwoordelijkheid. Daarvoor is, in de woorden van het Gerechtshof te 's-Gravenhage, nodig:

...dat er een dusdanig rechtstreeks verband wordt vastgesteld (en wettig en overtuigend bewezen) tussen de gedragingen (handelen en nalaten) van de verdachte en de [gepleegde misdrijven], dat in rechte gesproken kan worden van daderschap in de zin van artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht.²

Ook het feit dat Zorreguieta op de hoogte zou zijn geraakt van een gedwongen verdwijning en daarover zou hebben gesproken met iemand bij de krijgsmacht maakt hem zonder meer niet tot verdachte van betrokkenheid bij die gedwongen verdwijning. Er zijn ongetwijfeld vele mensen in Argentinië die destijds op de hoogte raakten van gedwongen verdwijningen en daarover informatie vroegen aan de krijgsmacht. Die omstandigheden zijn onvoldoende om hen als verdachte van het (mede)plegen van gedwongen verdwijning aan te merken.

Concrete informatie over een verband tussen handelen en/of nalaten van Zorreguieta en gedwongen verdwijningen, een concrete relatie tot

² Hof 's-Gravenhage 03-10-2007, LJN: BB4662.

de plegers van gedwongen verdwijningen of relevante wetenschap bij Zorreguieta over een gedwongen verdwijning heeft u niet aangedragen en is mij ook uit andere bron niet bekend.

Ad b) deelneming aan een criminele organisatie (art. 140 WvSr):

Aangezien gedwongen verdwijningen eerst in de WIM strafbaar zijn gesteld en aan de delictsomschrijvingen van de WIM geen terugwerkende kracht is toegekend, is deelname aan een criminele organisatie die tot oogmerk heeft het plegen van gedwongen verdwijningen en/of het weigeren om een eerder aangevangen vrijheidsontneming te erkennen of informatie daarover te verstrekken pas strafbaar vanaf de inwerkingtreding van de WIM.

Een eventueel opsporingsonderzoek zou zich derhalve moeten richten op het verzamelen van relevante gegevens die betrekking hebben op het bestaan van een dergelijke organisatie en de deelname van betrokkene daaraan vanaf 1 oktober 2003.

Noch in uw aangifte, noch in enige andere mij bekende bron tref ik feiten en omstandigheden aan die kunnen leiden tot de verdenking dat Zorreguieta zou hebben deelgenomen aan een criminele organisatie in de periode vanaf 1 oktober 2003 tot en met heden. Immers, hiertoe is het volgende vereist:

- dat er sprake is geweest van een *organisatie* in de zin van de wet,
- die tot *oogmerk* had het plegen van misdrijven, en
- dat een verdachte aan die organisatie heeft *deelgenomen*.

Het behoeft mijns inziens geen nader betoog dat 'deelnemen' in de zin van art. 140 WvSr inhoudt dat een verdachte tot de organisatie en/of het samenwerkingsverband behoort in de zin dat een verdachte een aandeel heeft in, dan wel gedragingen ondersteunt die strekken tot of rechtstreeks verband houden met de verwezenlijking van het criminele

oogmerk van die organisatie.³ Van een dergelijk 'deelnemen' is mij op geen enkele wijze gebleken.

Ad c) Aansprakelijkheid als meerdere in de zin van art. 9 WIM (*command responsibility*)

Uit uw aangifte en de nadere toelichting daarop maak ik op dat u meent dat strafrechtelijke aansprakelijkheid in de vorm van *command responsibility* blijft voortduren bij gedwongen verdwijningen ook als een persoon niet langer de positie van meerdere heeft. *Command responsibility* is omschreven in art. 9 WIM. Deze bepaling stelt - kort gezegd - strafbaar het als meerdere nalaten in te grijpen wanneer een ondergeschikte een misdrijf *als bedoeld in de WIM* heeft gepleegd of voornemens is te plegen. Aan de strafbaarstellingen in de WIM heeft de wetgever, zoals hiervoor al is opgemerkt, geen terugwerkende kracht toegekend. Alleen het bekleden van de positie van meerdere op of na 1 oktober 2003 kan de meerdere dus binnen het bereik van art. 9 WIM brengen. Voor het bestaan van een dergelijke positie van Zorreguieta als meerdere op of na 1 oktober 2003, heb ik geen enkele aanwijzing.

Overigens heb ik eveneens geen aanwijzingen dat Zorreguieta tijdens zijn functioneren in de periode 1976-1983 in de zin van *command responsibility* als meerdere kan worden aangemerkt van personen die zich destijds hebben schuldig gemaakt aan gedwongen verdwijningen. Zoals hierboven al is opgemerkt, is het bekleden van een positie van meerdere van *slachtoffers* van gedwongen verdwijning niet relevant voor het vaststellen van strafrechtelijke aansprakelijkheid, maar gaat het bij *command responsibility* om een gezagsrelatie tot de *plegers*.

Gelet op hetgeen in uw aangifte wordt gesteld over (al dan niet veronderstelde) contacten tussen Zorreguieta en de krijgsmacht in de periode 1976-1983 - bijvoorbeeld bij het doen van navraag naar de

³ HR 18 november 1997, LJN ZD0858, NJ 1998, 225.

verdwijning van Lidia Amigo - wijs ik u er voorts op dat het voor de vaststelling van *command responsibility* niet voldoende is om te bewijzen dat iemand invloed heeft gehad op plegers van internationale misdrijven, zelfs niet als die invloed substantieel is, maar dat daadwerkelijk *effective control* bewezen moet worden.⁴

Hoe hoog de bewijslast is voor het vast stellen van de gezagsrelatie en daarbij behorende *effective control* nodig voor *command responsibility*, moge blijken uit de uitspraak van het Gerechtshof te 's-Gravenhage van 16 juli 2009.⁵

In die zaak stelde het Gerechtshof onder meer vast :

- dat de verdachte werkzaam was geweest bij een inlichtingendienst waar veelvuldig werd gemarteld (r.o. 145)
- dat de verdachte van het plaatsvinden van die martelingen op de hoogte was (r.o. 145 en 175)
- dat de verdachte in een *de jure* gezagsrelatie stond tot een ondergeschikte en zijn medewerkers, en dat deze personen zich schuldig hadden gemaakt aan marteling (r.o. 145 en 159)
- dat de verdachte de bevoegdheid had om die ondergeschikte te controleren (r.o. 163) en hun kamers naast elkaar waren gelegen in hetzelfde gebouw waar slachtoffers naar toe werden gebracht (r.o. 147 en 169)

Desalniettemin oordeelde het Gerechtshof in die zaak dat er onvoldoende bewijs was om te constateren dat verdachte ook *effective control* kon uitoefenen, en sprak daarom vrij (zie m.n. r.o. 173-175). Deze vrijspraak is door de Hoge Raad in stand gelaten.⁶

⁴ Zie o.a. Gerechtshof te 's-Gravenhage 16 juli 2009 (LJN: BJ2796), r.o. 144 en ICC Pre-Trial Chamber II 15 juni 2009, Decision Pursuant to Article 61(7)(a) and (b) of the Rome Statute on the Charges of the Prosecutor Against Jean-Pierre Bemba Gombo, r.o. 415.

⁵ LJN: BJ2796

⁶ Hoge Raad 08-11-2011 (LJN: BR6598)

Het is u ongetwijfeld bekend dat ook bij civiele meerderen *effective control* over plegers van (internationale) misdrijven bewezen moet worden om strafrechtelijke aansprakelijkheid te vestigen voor *command responsibility*.⁷

Concrete aanwijzingen voor *effective control* van Zorreguieta over plegers van gedwongen verdwijningen vind ik noch in uw aangifte, noch in de aard van de functie van een staatssecretaris of minister van Landbouw, noch in enige andere bron.

Vervolgingsverplichting

Nu er geen concrete feiten en omstandigheden aanwezig zijn die een strafrechtelijke verdenking tegen Zorreguieta kunnen dragen, bestaat er - anders dan u stelt in uw aangifte - ook geen vervolgingsverplichting.

Nader feitenonderzoek

Ik heb overwogen of het ondanks het ontbreken van een verdenking of een vervolgingsverplichting aangewezen is om een nader feitenonderzoek te laten verrichten. Ik heb besloten dat niet te doen. Niet alleen omdat vanwege het ontbreken van een verdenking daartoe slechts zeer beperkte juridische mogelijkheden tot mijn beschikking staan, maar ook omdat ik concludeer (a) dat daar geen concreet resultaat van te verwachten valt en (b) dat de Argentijnse autoriteiten klaarblijkelijk bereid en in staat zijn om zelf verdachten, ook hoge gezagsdragers, uit de periode 1976-1983 te vervolgen.

In uw aangifte verwijst u immers zelf naar bronnen waaruit blijkt dat:

- zowel hooggeplaatste militairen als burgerautoriteiten (u geeft het voorbeeld van Martinez de Hoz) daadwerkelijk vervolgd zijn en

⁷ Zie bijv. ICTY *Brdjanin*, (Trial Chamber), September 1, 2004, para. 281 en ICTY *Kordic and Cerkez*, (Trial Chamber), February 26, 2001, para. 415.

worden in Argentinië voor betrokkenheid bij misdrijven in de periode 1976-1983

- er in Argentinië ook justitieel onderzoek is verricht naar Zorreguieta⁸
- er thans in Argentinië nog pogingen worden gedaan Zorreguieta aan te klagen voor dezelfde of soortgelijke misdrijven als waar uw aangifte op is gericht (onder meer de door u verstuurd uitzending van Brandpunt d.d. 30 oktober 2011)

Voorts heb ik kennis genomen van de conclusie van Prof. Baud in zijn - ook in uw aangifte geciteerde - rapport dat het praktisch uit te sluiten is dat Zorreguieta in de periode van zijn regeringsdeelname persoonlijk betrokken is geweest bij de repressie of de schending van de mensenrechten. Eveneens heb ik kennis genomen van het bericht in open bronnen dat de Argentijnse advocaat Yanzon die thans pogingen doet Zorreguieta in Argentinië aan te klagen - zoals geciteerd in de door u verstrekte uitzending van Brandpunt - van oordeel is dat er onvoldoende bewijs is om een aanklacht tegen Zorreguieta in te dienen.⁹

Uiteraard dient dergelijke informatie uit open bronnen met behoedzaamheid gehanteerd te worden. Echter, noch uw aangifte noch enige andere mij bekende bron bevat concrete aanwijzingen dat een nader feitenonderzoek - al dan niet in samenwerking met Argentinië - wel zal leiden tot een concrete verdenking en bewijsvergaring tegen Zorreguieta. Nu Zorreguieta bovendien woonachtig is in Argentinië, dat land een functionerend rechtssysteem heeft en eventueel onderzoek naar de door u genoemde feiten met name daar zou moeten plaatsvinden, kan ik alleen maar concluderen dat een dergelijk nader feitenonderzoek niet opportuun is.

⁸ Zie:

<http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/nieuws/archief/article/detail/1736821/2005/04/08/Recht-er-onderzoekt-rol-Zorreguieta.dhtml>, door u geciteerd in voetnoot 83 van uw aangifte.

Conclusie

Om bovenstaande redenen heb ik besloten om thans naar aanleiding van uw aangifte tegen Zorreguieta geen strafrechtelijk onderzoek te doen instellen. Op grond van nieuwe feiten en/of omstandigheden kan deze beslissing worden herzien. Ik wijs u erop dat u tegen mijn beslissing beroep kunt instellen bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage op grond van Art. 12 Wetboek van Strafvordering.

Tot slot nog het volgende. U heeft mij verzocht aan te geven of andere personen, organen of instanties dan het Landelijk Parket een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming van mijn beslissing. Ik kan u mededelen dat dit niet het geval is geweest.

In het vertrouwen u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

H. van Bruggen
Officier van Justitie

⁹ Zie bijv. <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2668/Buitenland/article/detail/3002981/2011/10/30/Nog-weinig-bewijs-voor-aanklacht-Zorreguieta.dhtml>.